

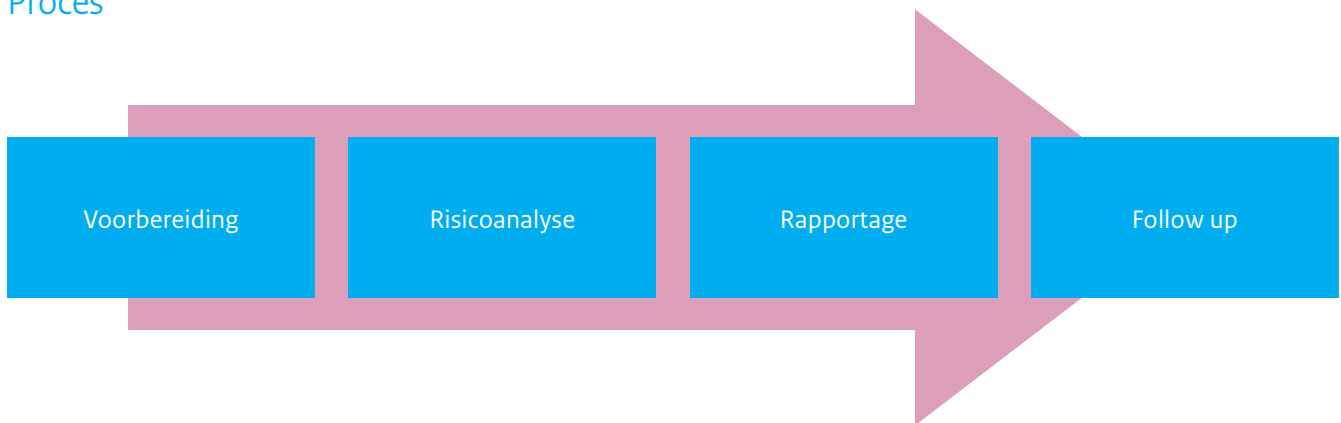

Risicoanalyse nationale veiligheid bij inkoop en aanbesteden

Zo houdt u rekening met nationale veiligheidsrisico's

Deze handleiding is een vervolg op de 'Quickscan nationale veiligheid bij inkoop en aanbesteden'. Met de quickscan kan, door middel van een aantal vragen, snel worden bepaald *of* er mogelijke risico's zijn voor de nationale veiligheid bij een te gunnen opdracht. Als uit de quickscan blijkt dat deze risico's er zijn, of dat er aanvullend onderzoek nodig is, wordt geadviseerd om een risicoanalyse uit te voeren. In een risicoanalyse wordt precies vastgesteld *welke* risico's er zijn en hoe kan worden gehandeld om deze risico's te *mitigeren*. Deze handleiding is bedoeld als hulpmiddel voor de behoeftestellende partij.

Proces

Verantwoordelijkheid

De behoeftestellende partij is verantwoordelijk voor de uitvoering van de risicoanalyse (inclusief voorbereiding, rapportage en follow up).

Doorlooptijd

De doorlooptijd van een risicoanalyse bedraagt plusminus 2 uur. De totale doorlooptijd is afhankelijk van de capaciteit die kan worden vrijgemaakt en urgentie op dat moment; binnen een week kan het volledige proces inclusief follow up worden afgerond.

Rubricering

De analyses hebben een departementaal vertrouwelijk karakter, waardoor er selectief omgegaan dient te worden met het delen van de informatie uit de analyse. Indien er geheime informatie in de analyse wordt opgenomen dient de analyse een hogere rubricering te krijgen; 'Staatsgeheim Confidentieel', 'Staatsgeheim Geheim' of 'Staatsgeheim Zeer geheim'. Hiervoor kunt u het 'Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst', of uw beveiligingsambtenaar raadplegen.

Vorbereiding

- Beschikbaar maken benodigde capaciteit voor risicoanalyse:
 - Benoeming moderator (begeleidt het proces van de risicoanalyse) en notulist.
 - Inhoudelijke expertise ten aanzien van de opdracht: Bepaalde expertise kan nodig zijn om in kaart te brengen welke risico's een opdracht met zich mee kan brengen. Bij een opdracht gericht op het ontwikkelen van een nieuwe netwerkomgeving kan worden gedacht aan het betrekken van een IT-architect en IT-beheerder.
 - Expertise inkoop en aanbesteding: Betrek bijvoorbeeld een aanbestedingsjurist of inkoopadviseur bij de risicoanalyse die kennis heeft van de juridische mogelijkheden om risico's te mitigeren.
- Verzamen van benodigde documenten/informatie, onder andere:
 - Quickscan: vragen en toelichting (indien ingevuld);
 - Aard en omvang gebruik van de dienst of het goed;
 - Ketenafhankelijkheden in kaart brengen;
 - Marktscan: welke partijen zijn potentiële opdrachtnemers? Om de risico's goed te kunnen identificeren en mitigeren is het van groot belang om een zo realistisch mogelijke marktscan uit te voeren om de potentiële opdrachtnemers in kaart te brengen.
- Opstellen van een startnotitie met daarin een korte omschrijving van de opdracht en de relevante beschikbare informatie.

Risicoanalyse

Bij de risicoanalyse wordt stilgestaan bij de volgende nationale veiligheidsbelangen:

- Continuïteit van de vitale infrastructuur;
- Strategische onafhankelijkheid van partijen en landen met wie Nederland niet dezelfde geopolitieke belangen deelt;
- Integriteit en exclusiviteit van hoogwaardige kennis en vertrouwelijke informatie (staatsgeheimen, NL persoonsgegevens, gevoelige technologische kennis).

De moderator begeleidt het proces aan de hand van onderstaande vragen.

1. Welke reële risico's voor de nationale veiligheid kunnen ontstaan door de opdracht?

- a. Verstoring van de continuïteit van de vitale infrastructuur:* is er een risico dat de opdracht ertoe leidt dat de continuïteit van levering, dienstverlening of productie van vitale processen in gevaar komt?¹
- b. Een strategische afhankelijkheid van partijen en landen met wie Nederland niet dezelfde geopolitieke belangen deelt:* ontstaat er door de opdracht een sterke strategische afhankelijkheid van een – al dan niet door een buitenlandse overheid aangestuurde – marktpartij of diens onderaannemers, waardoor bij een conflict de mogelijkheid bestaat dat de opdrachtgever door de opdrachtnemer onder druk kan worden gezet (al dan niet in opdracht van een buitenlandse overheidsactor)? Dit is met name relevant wanneer een product of dienst, betrekking heeft op de nationale veiligheid. Betreft de opdracht bijvoorbeeld een product of dienst waarvoor maar weinig ondernemers op de markt beschikbaar zijn of leidt plotselinge beëindiging van levering, bijvoorbeeld door een (statelijk) conflict, tot verstoring in primaire processen van de organisatie?
- c. Het weglekken van hoogwaardige kennis en vertrouwelijke informatie:* kan de opdracht ertoe leiden dat strategische of gevoelige kennis en informatie ongewenst in buitenlandse handen valt?
 - Heeft de ondernemer (of een eventuele onderaannemer) bijvoorbeeld toegang nodig tot gevoelige informatie voor het uitvoeren van de opdracht? Denk hierbij aan: staatsgeheime informatie, persoonsgegevens en informatie over bedrijfsinfrastructuur of ICT-infrastructuur.
 - Krijgt het personeel van de opdrachtnemer (en/of diens onderaannemers) toegang tot fysieke gevoelige locaties van de opdrachtgever? Denk aan locaties waar gewerkt wordt met staatsgeheime informatie, gebouwen van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en werkplekken van bewindspersonen.

- Ontstaat er door de opdracht de mogelijkheid op spionage? Denk aan inhuur van personeel bij de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, inhuur van beveiligingspersoneel of de levering/installatie van printers aan een minister of staatssecretaris.

2. Welke instrumenten zijn beschikbaar om deze risico's af te dekken? Om nationale veiligheidsbelangen bij het gunnen van opdrachten en de uitvoering ervan te kunnen waarborgen, zijn verschillende instrumenten beschikbaar. Bijvoorbeeld specifieke aanbestedingsprocedures, uitsluitingsgronden en het stellen van geschiktheidseisen en (bijzondere) contractvoorwaarden.

3. Zijn deze instrumenten afdoende in verhouding tot de onderkende risico's?

Is het risico in de huidige situatie afgedekt of is er sprake van een lacune in het instrumentarium? Als er een restrisico is moet worden bepaald of dit restrisico acceptabel is. Dit hangt af van de opdracht en het waardeoordeel van het (rest)risico (waarschijnlijkheid x impact). Betreft een opdracht bijvoorbeeld de gedeeltelijke vervanging van een netwerk waardoor risico's minder impact hebben, of betreft de opdracht een volledig nieuw netwerk waardoor de impact groot kan zijn. Dit is een afweging die per opdracht moet worden gemaakt.

Conclusie

De volgende conclusies kunnen uit de risicoanalyse komen:

1. De risico's kunnen voldoende worden beheerst (bijvoorbeeld door het opstellen van uitsluitingsgronden, contractvoorwaarden of door een opdracht geheim te verklaren).
2. Er is aanvullend onderzoek nodig om een juiste conclusie te kunnen trekken, denk bijvoorbeeld aan informatie uit niet-openbare bronnen.

Rapportage

Notulist stelt rapportage op en stemt deze af met betrokkenen.

Follow-up

Na vaststelling van de risicoanalyse wordt aan de hand van de conclusie het vervolg van de opdracht bepaald.

¹ Zie https://www.nctv.nl/organisatie/nationale_veiligheid/vitale_infrastructuur/index.aspx voor een actuele lijst van de vitale processen.

Meer informatie:

[Rijksportal: Nationale Veiligheid bij inkoop en aanbesteden](#)

VeiligInkopen@minbzk.nl

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in
samenwerking met de Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid

April 2019 | 120576